

Eesti Kohtunike Ühing

Hr Urmas Reinsalu
minister
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 26.06.2015 nr 8-1/4680

Meie 17.07.2015

Arvamus kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta

Eesti Kohtunike Ühing tänab võimaluse eest esitada omapoolne arvamus kohtute seaduse (KS) muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta.

Nõustume väljatöötamiskavatsuses toodud seisukohaga, et olukorras, kus lähiaastatel on pensioneerumas oluline osa ametisolevatest kohtunikest ning samas on paljud viimastel aastatel läbiviidud kohtunikukonkurssidest osutunud erinevatel põhjustel ebaedukateks, esineb tungiv vajadus olemasoleva regulatsiooni kitsaskohtade kõrvaldamiseks. Üks võimalus kohtunikuks kandideerijate arvu suurendamiseks on ka kohtunikuks saamise korralduse ülevaatamine. Samas tuleb meie hinnangul täiendavalt tõsiselt analüüsida kohtunike suhtes täna kehtivate sotsiaalsete ja tööalaste garantiide piisavust ning seda oluliselt laiemalt kui üksnes kohtunike puhkuste osas. Kuivõrd kohtunikuks saamise korraldus on püsinud suuresti muutumatuna juba aastaid, ei saa viimastel aastatel süvenenud konkursside ebaedu kuidagi põhjendada eelkõige kohtunikuks kandideerimise keerukusega. Märkiliseks võib pidada asjaolu, et kohtunikukonkursid on ka Harju Maakohtus, kus varasemalt pole probleeme esinenud, hakanud ebaõnnestuma pärast seda, kui kaotati kohtuniku ametipension uutele kohtunikele (01.07.2013) ja oluliselt lühendati kohtunike puhkusi (01.04.2013). Sellega paralleelselt on aga pidevalt kasvanud surve kohtuasjade lahendamiseks võimalikult lühikese aja jooksul ning kui samal ajal halvendatakse ilma igasuguste ratsionaalsete põhjendusteta märkimisväärselt kohtunike teenistustingimusi, siis ei tohikski olla ootamatu, et sellega on kaasnenum kohtunikuameti atraktiivsuse järsk langus juristkonnas, mille tulemuseks on tõsised raskused uute kohtunike leidmisel. Väljatöötamiskavatsuses sisalduv ettepanek kohtuniku puhkuse kestuse sidumiseks ametistaažiga on küll samm õiges suunas, kuid selle mõju kohtunikuks kandideerijatele jääb ilmselt tagasihoidlikuks, motiveerides pigem vaid olemasolevaid kohtunikke ametis jätkama.

Kohtunikuettevalmistus

Nõustume põhimõtteliselt väljapakutud ettepanekuga loobuda senisest pikaajalisest kandidaaditeenistusest, nähes selle asemel ette ametioskuste omandamise teenistusse asumise algperioodil toimuva intensiivse koolituse vormis. Kompenseerimaks ettevalmistuse lühidust, tuleks samas täiendavalt näha ette võimalus määrata noorkohtunikele mentoriks teine ametisolev või ka hiljuti pensioneerunud kohtunik. Kindlasti peame väga oluliseks

kohtunikueksami säilitamist ning eksami sooritamisest vabastamine peaks olema üksnes erandlik ja laienema eelkõige vaid neile isikutele, kes on sooritanud mõne teise samaväärse kutseeksami (st vandeadvokaadid, prokurörid, notarid). Kohtunikueksami korraldamise lahutamist konkreetsetest kohtunikukonkurssidest võib pidada mõistlikuks, sest see võimaldaks kohtnikuametist huvitatutel paremini planeerida eksamiks ettevalmistumist ning aitaks ka kohtunikueksamikomisjoni liikmetel oma tööd otstarbekalt korraldada.

Staažiga seotud lisapuhkus

Nagu eespool märgitud, oleks kohtuniku staažiga seotud lisapuhkusepäevade ettenägemine meie hinnangul igal juhul õige samm kohtunikukonna töövõime säilitamise suunas. Samas on väljatöötamiskavatsuse punktides 10 ja 11.4 toodud arvutuskäik, mille kohaselt võimaldaks esimese ja teise astme kohtunike staaž 01.06.2015 seisuga saada kokku 1302 lisapuhkusepäeva, mis võrdub täiendavalt nelja kohtunikukoha vajadusega ja tähendaks 215 475,66 euro suurust lisakulu riigieelarvele, suuresti eksitav. Tuleb arvestada, et KS § 138¹⁰ kohaselt säilis senine 49-päevane puhkus kõigil 01.04.2013 ametis olnud kohtunikel kuni 01.04.2015, mistõttu ei ole võimalik rääkida „olemasoleva ressursiga saavutatava jõudlusega võrdväärsest jõudlusest“, mis on tänases olukorras üksnes hüpoteetiline, ning reaalselt mingit tuntavat mõju senisele kohtuasjade lahendamise arvule ega kiirusele lisapuhkusepäevade rakendamisega eeldatavasti ei kaasneks.

Enesetäiendamise aasta

Kohtuniku enesetäiendamiseks lisavõimaluse loomine on kahtlemata õige ja vajalik. Arvestades väljapakutud lahendust, et sellise aastase tasustatud puhkuse andmise otsustab Riigikohtu esimees ja vajalik on asjaomase kohtu üldkogu nõusolek, millest tulenevalt saab igal juhul tegemist olla pigem erandjuhtudega, puudub samas vältimatu vajadus kitsendada sellise võimaluse rakendamist ka alla 10 aasta pikkuse staažiga kohtunike osas. Väljatöötamiskavatsuses ei ole sellist valikut millegagi sisuliselt põhjendatud. Mõistlik oleks piirduda nõudega, et kohtunik peaks olema eelnevalt läbinud vähemalt n-ö katseaja (KS § 100). Kuivõrd enesetäiendamisega kaasnev eeldatav positiivne mõju kohtusüsteemile avaldub alles pärast enesetäiendamist, siis võiks sellele eelneva pikaajalise staaži omamise kriteeriumi asemel pigem kaaluda nõude sätestamist, et kohtunikul on kohustus pärast enesetäiendamist töötada kohtnikuametis veel vähemalt mõnda aega või enne seda ametist lahkumise korral hüvitada riigile teatud rahasumma (s.o sarnaselt avaliku teenistuse seaduse §-s 32 ressursimahuka koolituse osas ettenähtule).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Virgo Saarmets
Esimees